

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О. М. БЕКЕТОВА**

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ВИРОБНИЧА САНІТАРІЯ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

галузі знань 1702 «Цивільна безпека»

напряму 6.170202 «Охорона праці»

(шифр дисципліни за ОПП - 3.15)

Стандарт чинний з дати затвердження

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

КАФЕДРА: Охорони праці та безпеки життєдіяльності

РОЗРОБНИКИ: к.т.н., доцент кафедри Заїченко В. І.
к.т.н., ас. кафедри Ткаченко І. О.

ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ Хворост М. В. (Хворост М. В.)
“ 20 ” вересня 2014 р., протокол № 3

Схвалено **випусковою** кафедрою охорони праці та безпеки життєдіяльності.
Протокол від “ 20 ” вересня 2014 р., протокол № 3

Завідувач випускової кафедри Хворост М. В. (Хворост М. В.)

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена
Наказом по ХНУМГ ім. О. М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01.

Методист НМВ Заїченко В. І. (Заїченко В. І.) “ 4 ” жовтня 2014 р.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Методичною радою факультету
електричного транспорту.

Голова Методичної ради Шпіка М. І. (Шпіка М. І.)
“13 ” жовтня 2014 р., протокол № 3

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь яким способом без
письмової згоди ХНУМГ ім. О. М. Бекетова

© ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2014

© В. І. Заїченко, 2014

© І. О. Ткаченко, 2014

Вступ

«Виробнича санітарія» – нормативна дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їхній подальшій діяльності рівня знань та умінь з вирішення питань організації та технічного забезпечення нешкідливих умов праці на об'єктах його майбутньої професійної діяльності, тобто на виробництвах, організаціях, установах.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення основ гігієни та фізіології праці, законодавства в галузі гігієни праці, виробнича санітарія - мікроклімат робочої зони, шкідливі речовини робочої зони, освітлення виробничих приміщень, вібрація, шум, ультразвук та інфразвук, випромінювання та ЕМП; порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці та паспортизація виробництв.

Міждисциплінарні зв'язки

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Вступ до спеціальності	Вихідна
Атестація робочих місць	Вихідна
Технічна механіка рідин та газу	Вихідна
Експертиза з охорони праці	Вступ до спеціальності
Безпека життєдіяльності	Основи екології, цивільна оборона, основи медичних знань. Психологія
Основи охорони праці	Правознавство, безпека життєдіяльності

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

ЗМ 1. Гігієна та фізіологія праці

ЗМ 2. Виробнича санітарія та сфера об'єкту її досліджень

ЗМ 3. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці,
паспортизація виробництв

ЗМ 4. Паспортизація виробництв

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання дисципліни «Виробнича санітарія» є формування у майбутніх бакалаврів необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь щодо стану виробничої санітарії промислових підприємств згідно напряму їх підготовки («Охорона праці»), методів і засобів забезпечення безпечних і нешкідливих умов виробничого середовища згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами.

1.2. Основними завданнями дисципліни є формування у майбутніх бакалаврів необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь щодо

стану проблем гігієни та фізіології праці, виробничої санітарії промислових підприємств згідно напрямку їх підготовки («Охорона праці»), складових і функціонування системи управління охороною праці та шляхів, методів і засобів забезпечення безпечних і нешкідливих умов виробничого середовища згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- законодавство в галузі гігієни праці;
- фізіологію праці та людини;
- гігієнічну класифікацію праці за показниками шкідливості та небезпечності;
- перелік робіт з підвищеною небезпекою та робіт, для яких є потреба в професійному доборі;
- принципи та організаційні форми покращення здоров'я робітників промислових підприємств;
- профілактичні заходи щодо запобігання професійних захворювань та отруєнь;
- вплив параметрів мікроклімату на людський організм;
- методи та засоби нормалізації мікроклімату;
- методи та засоби уникнення впливу виробничих шкідливостей на людський організм;
- види систем вентиляції виробничих приміщень;
- системи освітлення та принципи нормування природного та штучного освітлення;
- методи та засоби колективного та індивідуального захисту від впливу вібрації, шуму, ультразвуку та інфразвуку;
- принципи нормування іонізуючого випромінювання, вплив його на людський організм;
- заходи захисту від впливу іонізуючого випромінювання;
- джерела утворення лазерного випромінювання, класифікації, гранично допустимі рівні, можливий вплив на працівників та захист від нього;
- джерела утворення електромагнітних полів, класифікації, гранично допустимі рівні, можливий вплив на працівників та захист від них;
- нормативно правову основу проведення атестації робочих місць за умовами праці;
- алгоритм проведення атестації робочих місць за умовами праці в окремих випадках;
- принципи визначення фізіологічних показників факторів виробничого середовища та трудового процесу при проведенні атестації робочих місць;
- методи та прилади для проведення атестації робочих місць;
- загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, до виробничих і допоміжних приміщень;
- порядок проведення паспортизації санітарно-технічного стану виробництв.

вміти:

- визначати характерні для конкретного робочого місця виробничі фактори, які підлягають лабораторним дослідженням;
- зіставляти значення окремих показників виробничих факторів (фізичних, хімічних, біологічних) з відповідними гігієнічними регламентами для оцінювання стану виробничого середовища;
- досліджувати санітарно-гігієнічні фактори виробничого середовища;
- класифікувати системи вентиляції та визначати їх призначення для встановлення відповідності вибору залежно від специфіки небезпечних факторів об'єкту при влаштуванні систем вентиляції у будівлях (групах приміщення) різного призначення;
- оцінювати безпеку і рівень захисту теплогенеруючих установок;
- визначати кількість небезпечних речовин, що може взяти участь у аварії з метою оцінки наслідків впливу вражаючих чинників аварії на інші об'єкти та людей з урахуванням властивостей цих об'єктів та їх взаєморозташування;
- збирати та опрацювати дані про забруднення виробничого чи атмосферного повітря;
- визначати запобіжні заходи, що спрямовані на виключення можливості виникнення шкідливих та небезпечних чинників на об'єкті з обґрунтуванням їх нормами та правилами контролювати стан забезпечення працівників відповідно до законодавства спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту, мийними та знешкоджувальними засобами.

мати компетенції:

- здатність визначати характерні для конкретного робочого місця виробничі фактори, які підлягають лабораторним дослідженням;
- вміти надавати комплексну оцінку факторів виробничого середовища і характеру праці щодо відповідності їх вимогам стандартів, санітарних норм і правил;
- вміти досліджувати важкість й напруженість трудового процесу на робочому місці;
- вміти розроблювати комплекс заходів по оптимізації рівня гігієни і безпеки праці та оздоровлення працюючих.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 годин - 4,0 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Гігієна та фізіологія праці.

Гігієна. Гігієна праці. Законодавство в галузі гігієни праці. Фізіологія людини. Фізіологія праці. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності. Перелік робіт з підвищеною небезпекою та робіт, для яких є потреба в професійному доборі. Принципи та організаційні форми покращення

здоров'я робітників промислових підприємств. Профілактичні заходи щодо запобігання професійних захворювань та отруєнь.

Змістовий модуль 2. Виробнича санітарія та сфера об'єкту її досліджень.

Мікроклімат робочої зони, методи та засоби нормалізації мікроклімату. Шкідливі речовини робочої зони, методи та засоби уникнення впливу виробничої шкідливості на людський організм. Освітлення виробничих приміщень, системи освітлення та принципи нормування природного та штучного освітлення, джерела освітлення. Вібрація, шум, ультразвук та інфразвук. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від впливу вібрації, шуму, ультразвуку та інфразвуку. Випромінювання ЕМП та їх нормування і захист від них.

Змістовий модуль 3. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці, паспортизація виробництв.

Нормативно-правова основа проведення атестації робочих місць за умовами праці. Визначення фізіологічних показників факторів виробничого середовища та трудового процесу при проведенні атестації робочих місць. Методи та прилади для проведення атестації робочих місць. Оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця. Оформлення карти умов праці при проведенні атестації робочих місць.

Змістовий модуль 4. Паспортизація виробництв

Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств, до виробничих і допоміжних приміщень, порядок проведення паспортизації санітарно-технічного стану виробництв.

3. Рекомендована література

1. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу / МОЗ України. — К., 1998. — 34 с.

2. Ткачук К. Н. Основи охорони праці: Підручник. 21-е видання, доповнене та перероблене. / К. Н. Ткачук, М. О. Халімовський, В. В. Зацарний, Д. В. Зеркалов, Р. В. Сабарно, О. І. Полукаров, В. С. Коз'яков, Л. О. Мітюк.— К.: Основа, 2006 — 448 с.

3. Грибан В. Г. Охорона праці: навч. посібник. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Г. Грибан, О. В. Негодченко — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 280 с.

4. Коржик Б.М. Охрана труда на предприятиях, в организациях и фирмах. / Б.М. Коржик, В. Н. Иванов, В. И. Дейнега, С.Л. Дмитриев. — Х.: Консульт, 2007. — 216с.

5. Баблук В.А. Охорона праці в будівельній галузі. /В.А. Баблук, В. В. Гогіташвілі. – К.: Будівельник, 2006. —158 с.

6. Березуцький В.В. Основи охорони праці: Навчальний посібник /За ред. В. В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. — 480 с.

7. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці: Підручник. / В. Ц. Жидецький, В. С. Джигірей, О. В. Мельников – Львів: Афіша, 2006. — 349 с.
8. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. / Є.П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний. – К.: Каравела, 2006. — 320 с.
9. Коржик Б. М. Основи охорони праці. Лабораторний практикум. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України / За ред. проф. Коржика Б. М. – Харків: ХДАМГ, 2008. — 105 с
10. Пчелинцев В. А. Охрана труда в строительстве. / В.А. Пчелинцев, Д.В. Коптев, Г.Г. Орлов. — М.: Высшая школа, 1991. — 271 с.
11. Князевский Б.А. Охрана труда: Учебник для студентов вузов / Б.А. Князевский, П.А. Долин и др. — М.: Высшая школа. 1982. — 311 с.
12. Инженерные решения по охране труда в строительстве / Под ред. Г.Г. Орлова. — М.: Стройиздат, 1985. — 278 с.
13. Орлов Г.Г. Охрана труда в строительстве. — М.: Высш. шк., 1984. — 343 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання: поточні та підсумкові тестові завдання, контрольні роботи, захист звітів з лабораторних робіт, захист курсового проекту, екзамен.

АНОТАЦІЯ

Програма навчальної дисципліни «Виробнича санітарія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.170202 «Охорона праці».

Розглядається галузь санітарії, спрямована на впровадження комплексу санітарно-оздоровчих заходів щодо створення здорових і безпечних умов праці. Розкривається значення виробничої санітарії як нормативної дисципліни при підготовці фахівців у вищих навчальних закладах, її основні поняття, законодавче забезпечення, методологічна база. Значення гігієни, фізіології, виробничої санітарії для збереження життя і здоров'я працівників у процесі праці.

ABSTRACT (ANNOTATION)

The program for the discipline "Production sanitation" is composed in accordance with the educational and vocational training program for Bachelor degree training the direction 6.170202 "Labour".

Is examined industry of sanitation, directed on introduction of complex sanitary health-improvement measures on creation of healthy and safe terms of labour.

The value of production sanitation opens up as normative discipline at reparation of specialists in higher educational establishments, it basic concepts, legislative providing, methodological base. A value of hygiene, physiology, production sanitation, is for the maintenance of life and health of workers in the process of labor.

АННОТАЦИЯ

Программа учебной дисциплины «Производственная санитария» составлена в соответствии с образовательно-профессиональной программой подготовки бакалавров направления 6.170202 «Охрана труда».

Рассматривается отрасль санитарии, направленная на внедрение комплекса санитарно оздоровительных мероприятий по созданию здоровых и безопасных условий труда.

Раскрывается значение производственной санитарии как нормативной дисциплины при подготовке специалистов в высших учебных заведениях, ее основные понятия, законодательное обеспечение, методологическая база. Значение гигиены, физиологии, производственной санитарии, для сохранения жизни и здоровья работников в процессе труда.